

XCIII.

Ujabb adat a Péchy familia dolgához.

Memoriale.

Az Balásfalvi pernek exitusa eképen lött Kénosi Ferenczné (Pécsi Zsuzsánna) és az Fiscus között.

Legelsőben szükségképen kell declarálni, miképen volt az jorzágnak állapota. Pécsi Simon urasságra menvén, apprehendalta egy részét Eörvendi familiától mesterséges emtio által; annakutána öregbitni akarván az jorzágot, az Péterfalvi portiot vette el erővel Somlyai Györgynétül, magát ki hányván belőle, szemeimmel láttam, kihányásának napján sirva jöve Buzás-Bocsárdra az mostoha atyámhoz úgy panaszlá meg, átkozván, hogy Isten az ő igazsága szerint büntesse meg érette, hogy sajátját így vette el tüle. Ilyen dominiummal birta egy néhány esztendeig; annakutána megfogá az Fiscus és fogságban tartá Kővárót, de törvént nem láttak reája. Ott egy néhány esztendeig fogságot szenvedlvén, az Fiscus minden jorzágát — az Szent-Erzsébeten kívül, melyet gyermekei sustentatiojára hagytak nála — (?) akkor estek jorzági Fiscus keziben, azok közt az balásfalvi is; egykor megszánván a Fejedelem, elbocsáttatá fogságából. De Balásfalvát Bethlen Péternek adta vala — az Gubernator fiának — az annál marada és birta békeségesen Bethlen Gábornak haláláig.

Akkor az ország felkezde kiáltani: Valakiknek a Fiscus jorzágát, vagy az Fiscus subsidiumával valaki elfoglalta, adják meg, addig semmihez sem szólnak, sőt különben is vissza veszik. Hogy eről deliberatio ne lehessen megelőzni akarván Gubernator Bethlen István, kinek fiánál vala Balásfalva, megalkuvék Pécsi Simonnal, adván egy néhány ezer forintot neki és Kőböl-kutat, Paszmost, Viszolyát, annakutánna úgy contrahálván, hogy ha deficial Bethlen Péter ad utrumque sexum az is (Balásfalva) szálljon vissza Pécsi Simonra simpliciter és gyermekeire. Nem deficialt vala még Bethlen Péter, hanem életben vala, mi üdöre Pécsi Simont és gyermekit az Judaismusért megnotáza az ország, fogságra is vetették Simont, melybül nem különben bocsátá el Rákoczi Fejedelem, hanem igen erős obligatioval kötö az Fiscusnak minden jorzágát. Meghala nemsokára Pécsi Simon, meghala Bethlen Péter is, az felesége is, úgy apprehendálta az Fiscus Balásfalvát. --

Sem magának Pécsi Simonnak, sem gyermekinek de restitutio-ne honoris gratiája nem adatván, noha az életek megmaradott; sőt errül talám senki közülök nem is gondolkodván, noha azoknak is minden javokat az sententiával exequálván, olyan stricte, hogy az notában esettek közül gyermekágyat fekvén az derekalyt is alóla elvonták, ebben állapotott meg az perig a dolog.

Egykor az megnotázott asszonyok közzül egyik, úgy mint Mikos Jánosné¹⁾ asszonyom, ki ma is él: perleni kezdé, ez levén asser-

¹⁾ Előbb kénosi Kénosi Ferencz felesége.

tiója perinek, hogy ő az ő édes atyjának gyermeke lévén igaz successioja volt Bethlen defactussán Balásfalvában, azért mihelt meg holt Bethlen Péter őtet illette az jorzág cum fructibus medio tempore perceptis. Melyre felelt a más fél: Pécsi Simonrul te reád semmi sem maradhatott, sőt ha maga Pécsi élne is, ő reá sem maradhatna semmi is; mert az notában esett személy elveszti nemcsak kezínél valójokat, hanem minden successioját is annak felette; erős contractussa extál mindeniknek, valamik őtet illethetnék, oda-hagyása felől. Mivel azért maga, sem annál inkább az ő igazságára más nem perelheti.

Arra felelt vala az actrix: Valamire az executio kiterjedett, annak az sententiájának is ereje csak addig tartott; de Balásfalvára aval az nota sententiával executiora, valami azért inexecute maradt, nekünk igaz véreknek maradt.

Erre felelt az I.¹⁾: Az atyád ellen pronuncialt sententia felől volt eddig csak szó, mert az mint feljebb meg vagyon mondva, maga sem kereshetné; ő róla tereád, mint notában esett személyrül igazság nem szállhatott, kinek még élete is conditiójával hagyatott meg. Az sem igaz, hogy successiot nem vesztene el ember notával, az decretum ezt megmondja világosan; de ha az te személyedrül külön kellene szólani — ámbár te veled külön lett volna is contractusa Bethlen Péternek — még sem szállana semmi jorzág reád, nem levén grátiád cum restitutione honoris, sőt csak arra való szabadságod is, hogy akármi üdőben perelhess.

Az A.²⁾ ezekre ezt mondá: Valamihelyt meghadták az én életem, megmaradtott mindjárt az én szabadságom az perlésre.

Az másfél erre ultimane így felele: Nem helyesen mondod te azt, hogy szabadság hagyatott volna tenéked az perlésre, mert az, ki apádnak, magadnak per notam mindenét elnyerte, csak életeteket hagyta meg, ezenkívül mindenetek oda vagyon, az minthogy az atyád ha élne is, nem perelhetne: úgy tereád onnét semmi sem szállhatott, hanem magad is az notas sententiának terhe alatt vagy. —

Deliberatum.

Constál az Pécsi Simon és leányai ellen emanalodott sententia-bul, kiket vetének notában signanter az mostan A. is; azért ha szinte Péchi Simon élne is, semmi közti nem volna az perben forgó jorzághoz, az A.-nak sincsen, sőt perleni is nem volna szabad sine restitutione honoris, a melyet elvesztett, midőn mindenét elvesztette. Az ki pedig mindenét elveszti, becstületét is elveszti.

Közli: **Koncz József.**

¹⁾ I. = Inctus = alperes.

²⁾ A. = Actrix = felperes.

BÖLÖNI FARKAS SÁNDOR LEVELEIBŐL.¹⁾ ²⁾

(1816—1837.)

Gróf Gyulay Lajos „Gyulay-Album“ czimü kézirati munkájában szeretett barátja Farkas Sándor emlékének az itt következő szavakat szentelte: „A Haza, melynek nemzeti szellemét felrázni ő is segítette nyomasztó álmából, dicsőíteni fogja nevét és áldani porait.“

I.

Kolozsvár, jul. 26-án 1816.

Én még Kolozsvárt vagyok, jul. 29-én talán kimegyünk, Miklós már kiment s most csak ketten vagyunk a Bárónéval³⁾. Examennünk elfolyt. Vinkler mindenikünknek Rollot (? Rolle) adott. Gondolhatja Nagysád hogy telik időm, senkim sincs a kihez menjek, még is olyan nehezen esik Kolozsvártól megválnom, mert bajosan hiszem, hogy többé mostanság visszajöjjek, én itt nőttem fel, ifjuságom itt töltöttem, s az élet nevezetesebb epochájin itt estem által, s azon kívül a mostohábbak mellett sok szép órát is éltem. — Emlékezik-e vagy egyszer vissza Kolozsvárra? Nekem Nagysád s együtt találkoztott kevés, de szép óráink sokszori gondolatom; s ne higye Nagysád, hogy ezt az ész keresett szavaival s affectálva mondom; bizonynyal nem, érzésből, szivből mondom, hogy nekem ismeretségünk azon érzéseim s emlékeim közé fog mindig s akár hol is tartozni, melyek a visszagondolással szívet emelők, s az emlékezés soajtási közt örömbánkodásra dagasztják a lelket. Ez nekem, hogy a conventio nyelvénél mással nem mondhatom ki, különös szerencsém volt. Tudom ugyan, hogy mindennek olyannak kéne lenni, a milyen Nagysád, de hogy nem minden olyan, s hogy Nagysád azon kevesek közzé

¹⁾ Bölöni Farkas Sándor az itt közölt leveleket b. e. gróf Gyulay Lajosnak s testvérnénjének b. e. gróf Frimont Gyulay Károlinának írta.

²⁾ Bölöni Farkas Sándorról „Bölöni Farkas Sándor és kora“ czímen a Ker. Magvető nagybecsü tanulmányt közölt kitünő történelemírónk Jakab Elek tollából (5 köt. 241—334. l.) Örvendünk, hogy a jeles hazafi és nagynevü író emléke megörökítéséhez e levelek közreadásával is járulhat folyóiratunk. Miért is nem mulaszthatjuk el, hogy a levelek méltó örököse, a tudós közlő iránt legmélyebb köszönetünknek e helyen is kifejezést ne adjunk.
Szerk.

³⁾ Itt ifj. báró Wesselényi Miklósról s anyjáról id. báró Wesselényi Miklós nérol sz. Cserei Helenáról van szó.